

Lietuvių išėivijos tautinio tapatumo puoselėjimas liaudies šokiu

Laimutė Kisielienė

Lietuvos edukologijos universitetas, Ugdymo mokslų fakultetas, Meninio ugdymo katedra,
Studentų g. 39, 08106 Vilnius, laimakis@yahoo.com

Anotacija. Straipsnyje nagrinėjamas lietuvių išėivijos, gyvenančios Šiaurės Amerikoje, tautinio tapatumo puoselėjimas liaudies šokiu, atskleidžiant lietuvių liaudies šokio išėivijoje raidą. Straipsnyje analizuojamos išėivijos tautinio šokio ištakos ir raidos prielaidos, nagrinėjama Lietuvių tautinio šokio instituto veikla ir jo įtaka išėivijos šokio raidai bei išėivijos tautiniam tapatumui.

Esminiai žodžiai: *lietuvių išėivija, tautinis šokis, tautinis tapatumas, šokių šventė.*

Įvadas

Tautinio tapatumo žadinimas ir puoselėjimas šiandienos kontekste, gilėjant globalizacijai ir plečiantis lietuvių emigracijai, yra viena iš aktualiausių švietimo, kultūros ir socialinio gyvenimo problemų. Ypač svarbu ją suvokti būsimiems pedagogams, nes, kaip teigia E. Martišauskienė (2012, p. 67), silpstant šeimos ir tradicinės kultūrinės aplinkos įtakai, mokytojas išlieka pagrindiniu visuomeniniu subjektu, suvokiančiu ir vykdančiu savo misiją, – žadinti tautinį tapatumą. Tautinio tapatumo žadinimas yra sudėtingas ir ilgalaikis procesas, kuris migracijoje, t. y. nenatūralioje tautos gyvavimo aplinkoje, yra labiau kompliktuotas nei savo šalyje, valstybėje (Taljūnaitė, Labanauskas, 2009). Tam gali būti panaudojama daug įvairių veiksnių, kurių vienas stipriausių yra tautinis menas, taip pat ir šokis: „Iš praeities žinome, kad lietuvybei kitame krašte išlaikyti yra būtina atkurti kad ir mažą Lietuvos dalelę, kad ir mažą kampelį, į kurį atėjęs išėivis galėtų pasijusti lyg esąs savame krašte, pagyventi senosios tėvynės jausmais ir nuotaikomis. Tokiam kampeliui Amerikoje atkurti didelis veiksnys yra tautiniai šokiai. Ne vienam tai yra tiesiog vienintelis ryšys su savaisiais“, – kalbėjo A. Rinčūnas, 1968 m. Čikagoje sveikindamas III tautinių šokių šventės rengėjus ir dalyvius.

Rengiant šokio pedagogus Lietuvos edukologijos universitete ir dėstant jiems lietuvių liaudies sceninio šokio ir šokio meno istorijos, kuri apima ir Lietuvos šokio meną, dalykus iškilu poreikis kalbėti apie lietuvių liaudies šokio funkcijas šiuolaikiniame Lietuvos kultūros kontekste. Su būsimais šokio mokytojais analizuojant liaudies šokio reikšmę, atsiskleidė tautinio tapatumo žadinimo ir palaikymo plotmė, kuri paskatino nagrinėti liaudies šokio ir tautinio tapatumo sąsajas išeivijoje. Jų stiprėjimas akivaizdžiai pasireiškia Pasaulio lietuvių dainų šventėse, kur suvažiuoja ir kartu su tėvynainiais šoka dešimtys išeivijos lietuvių tautinio šokio kolektyvų iš Europos ir Amerikos, net Australijos. Tačiau lietuvių liaudies šokio istorijoje iki šiol nebuvo paliesta išeivijos šokio raida. Išsamiai analizuodamas lietuvių šokio kelią į sceną, choreologas K. Poškaitis (1985), matyt, sąmoningai vengė išeivijos temos, nes to laikotarpio kontekste ji nebuvo priimtina. Siekiant supažindinti būsimus šokio mokytojus su liaudies šokio kaip tautinio tapatumo puoselėjimo veiksmu, aktualu išnagrinėti lietuvių išeivijos šokio raidą, jos formavimosi ištakas ir prielaidas.

Straipsnio **tikslas** – išanalizuoti išeivijos lietuvių liaudies šokio raidą Šiaurės Amerikoje. Siekiant tikslo įgyvendinami šie **uždaviniai**:

1. Apžvelgti lietuvių išeivijos šokio Šiaurės Amerikoje ištakas ir raidos prielaidas.
2. Aptarti lietuvių tautinių šokių instituto veiklą ir jo indėlį į išeivijos šokio formavimąsi bei tautinio tapatumo skatinimą.

Tyrimo metodai: literatūros šaltinių analizė, sisteminimas ir apibendrinimas, išeivijos šokio puoselėtojų prisiminimų analizė.

Lietuvių išeivijos tautinio šokio formavimosi ištakos ir prielaidos Šiaurės Amerikoje

Kaip teigia Juozas Jakštas (1990), pirmoji masinė lietuvių emigracija prasidėjo nuo XIX a. antrosios pusės, kai daugiausia jauni vyrai, vengdami 1874 m. įvestos karinės tarnybos, traukė į Ameriką, daugiausia į Pensilvanijos kietosios anglies kasyklas. Ten kūrėsi pirmoji lietuvių kolonija, įsteigusi Šv. Kazimiero draugiją su savo parapija, atsirado pirmasis kultūros centras, lietuviška mokykla. Antroji banga, prasidėjusi 1900 m., plėtėsi daugiausia Kanados pramonės miestuose Monrealyje, Hamiltone ir Toronte. Palikdami Lietuvą, emigrantai išsiveždavo lietuviško kaimo tradicijas ir papročius. Dalis to „kraičio“ buvo ir lietuviški šokiai. Lietuvių tautinių šokių pirmieji pėdsakai JAV aptinkami 1925–1926 m. Šv. Kazimiero seserų pastatytoje operetėje „Birutės dvasia“. Pirmoji šokių mokytoja buvo seselė Anna Marija, kuri sukūrė stilizuotus šokius: „Grybas“, „Du broliukai kunigai“, „Kunkuliukai“, „Oi, pasakyk“ (Vaičiūnienė, 1969). Jau iš pačių šokių pavadinimų tampa aišku, jog tai greičiausiai dainų inscenizacijos. Pagrindine tautinės veiklos dalimi buvo chorų steigimas. J. Daužvardienė prisimena, kad seniau kiekvienas choras ir kartu susibūrusi šokių grupė buvo tautinės veiklos dalimi (Vaičiūnienė, 1957).

Kartu su chonais tautinių šokių grupės kūrėsi beveik visuose daugiau lietuvių sutelkusuose JAV ir Kanados miestuose. Į chorų organizuojamus vaidinimus būdavo įpinama ir šokių, dažniausiai „Suktinis“, „Noriu miego“, „Klumpakojis“. Pirmosios tautinių šokių šventės vadovė J. Vaičiūnienė (1957) pažymi, jog lietuviškus šokius ir žaidimus tarp Amerikos lietuvių padėjo išpopuliarinti kompozitorius Mikas Petrauskas, kuris 1903 m. savo kurtoje ir Peterburge parodytoje operetėje „Kaminkrėtys ir malūnininkas“ scenai pritaikė lietuvišką šokį „Suktinis“. M. Petrauskas, vadovaudamas išeivijos „Aušrelės“ chorui, smuiku grodavo įvairius lietuviškus šokius, mokydamas choristus šokti, kartu ragindamas nepamiršti šios liaudies kultūros palikimo dalies (Poškaitis, 1985).

Nuo 1933 m. jau žinomos kelios nuolat veikiančios šokių grupės didesnėse JAV lietuvių bendruomenėse. Bruklino šokėjų grupę įsteigia Lilija Stilsonaitė, kuri vaikystėje mokėsi įvairiose Amerikos baleto mokyklose (Vaičiūnienė, 1957). Vėliau, susidomėjusi savo kilmės krašto šokiais, ji išmoko jų iš savo senelių. Lilijos mama, pamačiusi dukters susidomėjimą lietuvišku šokiu, susirašinėdama su Lietuvoje esančiu seneliu vargonininku Jonu Kumečiu (Stasio Šimkaus dėde), gaudavo iš jo gaidų, kurios padėjo jaunajai šokių mokytojai plėsti savo veiklą. 1933 m. iš aštuonių jaunų lietuvių mergaičių ji sudarė šokėjų grupę ir dalyvavo Bruklino muziejaus programose. Turėjusi pasisėkimą ir nemažai koncertavusi grupė išsiplėtė ir tapo mišria 20 asmenų grupe. Šią grupę 1939 m. aplankė iš Lietuvos atvykusi choreografė Marija Baronaitė ir parengė juos pašokti Pasaulinės parodos lietuvių programoje. Iš kitų JAV XX a. pirmojoje pusėje įsteigtų tautinių šokių grupių minima Onos Ivaškienės (1910–1991) 1937 m. Bostone suburta šokėjų grupė, veikianti iki šių dienų. Pradžioje buvusi vaikų, nuo 1940 m. tapo vaikų ir jaunimo grupe, pasivadavusi „Sambūriu“ ilgiausiai gyvuojanti išeivijos šokių grupė 2012 m. atšventė savo gyvavimo 75-metį (XIV lietuvių tautinių šokių šventė, 2012). Klyvlende 1935 m. įsteigta „Jaunosios Birtutės“ jaunimo tautinio auklėjimo mokykla, kurioje tarp kitų lietuvių palaikančių dalykų buvo mokoma ir šokių. Šokti mokė Ona Karpinė, kuri, 1928 ir 1938 m. lankydamosi Lietuvoje, išmoko lietuviškų šokių, padariusių jai didelį įspūdį. Grįžusi į JAV įsteigė tautiečių grupę ir mokė ją šokio (Vaičiūnienė, 1957).

Vienas žymiausių lietuvių tautinių šokių puoselėtojų JAV Vytautas Bielajus (1908–1994) 1923 m. atvyko į šį kraštą su savo 85 metų močiute, vykstančia pas savo dukteris ir sūnus (*Šeštoji tautinių šokių šventė*, 1980). Polinkį į liaudies kūrybą, kaip teigia J. Vaičiūnienė (1957), domėjimąsi papročiais ir šokiais jis paveldėjo iš savo motinos, kuri garsėjo kaip nepakeičiama dainų vedėja. Daugelį šokių Vytautas išmoko iš savo senelės, jų motyvais kurdamas ir naujus. Įgijęs mokytojo profesiją, įsiliejo į darbą su jaunimu. Jo pastangomis 1933 m. buvo suorganizuota pirmoji už Atlanto tautinių šokių grupė Lietuvių jaunimo draugija (*Lithuanian Youth Society*), kuri tais pačiais metais Pasaulinės parodos metu parodė V. Bielajaus sukurtą šokį, savo senelės dzūkės garbei pavadintą „Dzūkų“ šokiu. Savo pasirodymuose šokių grupė dažniausiai vaizdavo pabaigtuves, inscenuotas dainas „Lietuva, tėvynė mūsų“, „Mes be Vilniaus nenurimsim“, „Pamylėjau vakar“, šoko „Piemenų“ šokį, vestuvinius šokius ir J. Naujalio „Noktiurną“ (Vaičiūnienė, 1957).

Pokyčiai įvyko po M. Baronaitės apsilankymo 1940 m., kai Čikagos moterų klubo teatre buvo pastatytas tautinis baletas inscenizuojant Aušros Vartų legendą su įpintais lietuvių liaudies šokiais. Baletas pakartotas Čikagos universitete, apie jį labai palankiai atsiliepė tuometinė vietinė spauda. Tais pačiais metais *Market* parke buvo pastatytos „Pabaigtuvės“ ir „Joninės“. V. Bielajus domėjosi ir puikiai žinojo ir kitų tautų šokius. Jis, būdamas kviestiniu mokytoju, įvairių tautų šokių mokė dviejuose šimtuose JAV ir Kanados universitetų bei kolegijų. V. Bielajus suorganizavo ir vadovavo Lietuvių jaunimo sąjungai (*The Lithuanian Youth Society* (1932–1942), kuri, be tautinių šokių, rūpinosi ir lietuviybės išlaikymu (*Šeštoji tautinių šokių šventė*, 1980). Yra išleidęs anglų kalba penkias knygas apie įvairių tautų šokius. Vieną knygą „*Dance of Lietuva*“ sudaro vien tik lietuviški šokiai – aprašyti 54 lietuviški šokiai. 1944 m. V. Bielajaus pastangomis įkurtas ir anglų kalba leidžiamas žurnalas „Viltis“, kuriame ne tik aprašomi įvairių tautų šokiai, bet ir studijuojami papročiai, gvildenami šokio kultūros istorijos klausimai.

1939 m. Kūno kultūros rūmų vadovybė Užsienio reikalų ministerijos kvietimu, pritarus Lietuvos švietimo ministerijai, delegavo Mariją Baronaitę į Jungtines Amerikos Valstijas, kur, pasak tuometinio Lietuvos ambasadoriaus Povilo Žadeikio, ji per tautinius šokius turėjo žadinti Amerikos lietuvių tautinę sąmonę (*XI Lietuvių tautinių šokių šventės metraštis*, 2000). M. Baronaitė aplankė daugelį lietuviškų kolonijų, instruoduodama čia esamas šokių grupes ir organizacijas „iki tol besivertusias suktinio gadynės šokiais“ (*Iš tautinių šokių praeities*, 1963, p. 26). Daugiausia grupių aplankė Čikagoje, tarp jų ir V. Bielajaus šokėjus. Vasaros pabaigoje Niujorko pasaulinės parodos programoje, L. Stilsonaitės padedami, 300 šokėjų išmoko ir pašoko M. Baronaitės paruoštus šokius „Kepurinę“, „Sukčių“, „Mikitą“, „Jonkelį“, „Blezingėlę“, „Kalvelį“, „Kubilą“. Puikiai pasirodę lietuviai padarė didžiulį įspūdį tautiečiams, ypač amerikiečiams. Tai neabejotinai prasmingas M. Baronaitės indėlis į išeivijos tautinių šokių raidą. Šis M. Baronaitės atvykimas davė gerų rezultatų, nes keletas gabesnių mokinių išeivijoje pratęsė jos darbą ir vis daugiau bei įvairesnių tautinių šokių buvo rodoma viešumoje. Prasidėjus karui, M. Baronaitei teko grįžti į Lietuvą ir bendradarbiavimas nutrūko.

Trečioji išeivijos banga prasidėjo 1944 m. rudenį, antrajai sovietų okupacijai artėjant prie Lietuvos, kai daugelis lietuvių pasirinko kelią Vakarų pasaulio link. Rašydamas apie šį išeivijos etapą, Juozas Jakštas pastebi, kad „pabėgėlių tarpe itin gausūs buvo inteligentinių profesijų asmenys, išaugę ir išsimokslinę nepriklausomoje Lietuvoje ir vakarietiškos kultūros dvasioje“ (1990, p. 422). Daugeliui lietuvių pasitraukus į Vakarus ir po karo pabaigos apsigyvenus pabėgėlių stovyklose Vokietijoje, tautiniai šokiai buvo gera priemonė lietuviškumui pasireikšti ir pasirodyti kitataučiams. Kūrėsi ansambliai, tautinių šokių grupės.

Nors visi žinojo, kad buvimas karo nuniokotoje Vokietijoje yra tik laikinas, kultūrinis gyvenimas klestėjo, užpildydamas lietuvių dvasinę tuštumą. Vokietijoje, pasak G. Dumčiūtės-Breichmanienės (2006), atsikūrė net keturi ansambliai: Prancūzų zonoje veikė „Čiurlionio“ ansamblis (vadovas A. Mikulskis, šokių mokė M. Baronaitė), Amerikiečių

zonoje – „Tautinis lietuvių ansamblis“, kur šokių mokė A. Ličkūnaitė, vėliau susijungęs su „Dainavos“ ansambliu, kuriam vadovavo Stasys Sodeika, o šokių mokė Jonynaitė-Gustainienė, Anglų zonoje – „Tėvynės garsų“ ansamblis, vadovaujamas Valterio Banaičio ir G. Dumčiūtės-Breichmanienės.

Šie ansambliai sėkmingai veikė pabėgėlių stovyklose, kol prasidėjusi emigracija juos išblaškė. Didžioji dauguma lietuvių pabėgėlių, netekę vilties grįžti į laisvą Lietuvą, ilgainiui išvyko gyventi į JAV, Kanadą ir į kitus demokratiškai besivystančius kraštus. M. Baronaitė po karo atsidūrė Australijoje ir ten tęsė savo veiklą. Kiti buvusieji tautinių šokių šokėjai, gyvendami JAV, Kanadoje, taip pat nepamiršo savo veiklos: organizavosi į naujas tautinių šokių grupes, mokėsi naujų šokių, kiekviena proga stengėsi pasirodyti ir saviems, ir vietiniams gyventojams. Kaip teigė Antanas Rinkūnas (1968), senojo lietuvių liaudies šokio meno išsaugojimas ir jo parodymas kitataučiams tapo pagrindiniu tautinių šokių ansamblių tikslu, lietuviybės išlaikymo ir lietuviybės ugdymo priemone. „Vakarų pasaulyje atsiradome su gana dideliu tautinių šokių bagažu, išlikusiu atmintyje. Ir melodijos buvo tik galvoje, neturėjome jokių gaidų. Buvome jaunos mokytojos, vos pradėjusios dirbti. Entuziazmo ir noro dirbti pakako, nors dažnai tekdavo repeticijos metu pačiai mokytojai išdainuoti šokių melodijas“, – prisimena tą laikotarpį G. Breichmanienė (1996).

Sunkiam šokio mokytojų darbui palengvinimu tapo 1958 m. Vokietijoje išleista V. R. Saudargienės knyga „Liaudies šokis Lietuvoje“, kurioje buvo aprašyti visi Lietuvoje šokti šokiai, šokio žingsniai ir figūros, pavaizduotos brėžiniais, tačiau be gaidų, tad muziką reikėjo atkurti patiems – „niūniuoti“ (Dumčiūtė-Breichmanienė, 2006). Ypač svarbi ir ryški tuo laikotarpiu buvo Kotrynos Marijošienės (1905–1987) (Harforde), Liudo Sagio (1918–1998) ir Aleksandros Sagienės (1915–2013) (Klyvlende), Jadvygos Matulaitienės (1916–2005) (Niujorke), Onos Rasutienės (1908–1987) (Los Andžele), Genovaitės Breichmanienės (Hamiltone) veikla. Pasak Dalios Dzikienės (1996), šie ir daugelis kitų šokio mokytojų Lietuvoje jau buvo patyrę tautinio šokio atgimimą, jungėsi į grupes siekdami jį išlaikyti išeivijoje. Tačiau ne visų tautinių šokių grupių vadovai ir mokytojai buvo vienodo pajėgumo, kaip teigia G. Dumčiūtė-Breichmanienė (2006), tad ir grupių buvo visokių. Iš kilo poreikis vienytis ir veikti kryptingai.

Lietuvių tautinių šokių instituto indėlis į išeivijos šokio raidą

1957 m. prie JAV lietuvių bendruomenės kultūros fondo buvo įsteigtas Lietuvių tautinio šokio institutas (LTŠI). Jis buvo sudarytas, ruošiantis antrajai JAV ir Kanados lietuvių tautinei šokių šventei, todėl jį sudarė šventės rengėjai Br. Shoto, Br. Jameikienė, L. Brazdienė, I. Šilingienė ir R. Zotovienė. Kaip teigia Jadvyga Matulaitienė (1996), LTŠI valdyba paruošė veikimo gaires – statutą. Jame sakoma, jog LTŠI yra kultūrinė institucija, kurios tikslas – tirti, ugdyti ir skleisti lietuvių tautinius šokius ir su jais susijusius

papročius, žaidimus, tautosaką, liaudies muziką, tautinius drabužius ir t. t. LTŠI tvirtina tautinių šokių švenčių programą ir bendru sutarimu su JAV ir Kanados lietuvių bendruomenių pirmininkais skiria meno vadovą. Vienas iš svarbesnių uždavinių – ruošti šokių mokytojus. Kaip prisimena G. Dumčiūtė-Breichmanienė (1996), šiam tikslui įgyvendinti buvo pradėti organizuoti tautinių šokių kursai. Pirmieji tokie kursai mokytojams buvo surengti 1959 m. vasarą Jonyno vasarvietėje prie Čikagos, o vėliau ateitininkų stovyklavietėje „Dainava“ prie Detroito, kur vyksta iki šiol. Kas antri metai jie skiriami pasiruošti tautinių šokių šventėms. Į juos kviečiami šokio srities specialistai, skaitomos paskaitos. Šalia praktinių užsiėmimų, mokytojams suteikiama žinių apie lietuvių liaudies šokio istoriją, tautinių šokių charakterį, tautinius drabužius, muziką.

Panaudodami pirmosios šokių šventės pelną, jos rengėjai 1962 m. išleido Antrosios šokių šventės repertuaro leidinį „Mūsų šokiai“, su šešiolikos šokių aprašymais, kuris 1975 m. buvo išspausdintas pakartotinai. 1966 m., padedant JAV lietuvių bendruomenės Kultūros fondui, buvo išleista Antrosios tautinių šokių šventės muzikos plokštelė.

Po intensyvaus ilgalaikio LTŠI darbo ir dėl įvairių priežasčių pasitraukus keliems instituto valdybos nariams, 1972 m. Čikagoje buvo sukviestas pirmasis tautinių šokių mokytojų suvažiavimas. Jame išrinkta nauja valdyba, kurios pirmininke tapo J. Matulaitienė. Nuo tada nutarta valdybą keisti kas penkeri metai. Naujoji LTŠI valdyba padarė tam tikrų pakeitimų: šokėjus suskirstė pagal amžiaus grupes, išleido antrąjį „Mūsų šokiai“ leidinį. Stengtasi aprūpinti metodine medžiaga Šiaurės ir Pietų Amerikos mokytojus. Repeticijoms, mokytojams pageidaujant, įgrota trisdešimt septynių šokių muzika (Matulaitienė, 1996).

1977 m. įvyko antrasis LTŠI suvažiavimas, kuriame išrinkta nauja valdyba. Pirmininke tapo Galina Guobienė. 1982 m. rudenį, pasitraukus keliems valdybos nariams, buvo pakoreguota nauja sudėtis, bet pirmininke liko G. Guobienė. Šios valdybos kadencija buvo pratęsta iki 1988 m. rudens. Kaip teigia G. Dumčiūtė-Breichmanienė (1996), ruošiantis VIII tautinių šokių šventei, kuri pirmą kartą turėjo būti surengta Kanadoje, prasidėjo nesutarimai tarp Lietuvių bendruomenės ir kai kurių instituto narių. Todėl 1987 m. pavasarį šventė buvo prie iširimo ribos. Valdybai nepavyko išspręsti šių nesutarimų. Tuomet, JAV ir Kanados bendruomenių pritarimu, šventę nutarta ruošti be instituto valdybos. 1987 m. lapkričio mėn. mokytojų kursai surengti Hamiltone. Pirmą kartą tautinių šokių švenčių istorijoje VIII šventės rengime LTŠI valdyba nedalyvavo. Instituto veikla kuriam laikui aprimo, bet atėjo laikas ruošti IX šokių šventei. 1991 m. Čikagoje pačių mokytojų iniciatyva buvo sušaukta konferencija, kurioje nutarta surengti naujus LTŠI rinkimus. Naujos valdybos pirmininke tapo Dalia Dzikienė, kuri, nariams pritarus, korespondentiniu būdu buvo perrinkta dar kartą 1994 metais (*Tėviškės žiburiai*, 1996). 1993 m. buvo patvirtintas naujas Lietuvių tautinių šokių instituto statutas (LTŠI statutas).

Lietuvai atgavus nepriklausomybę susidarė palankios sąlygos glaudžiam bendradarbiavimui su šokio profesionalais, dirbančiais Lietuvoje, lengviau prieinamas tapo šokių repertuaras, išėivijos šokių grupėms atsirado galimybė dalyvauti Pasaulio lietuvių dainų šventėse.

LTŠI pirmininke 1998–2006 m. dirbo Nijolė Pupienė, kuri taip pat tęsė bendradarbiavimą su Lietuva, o nuo 2006 m. iki dabar institutui vadovauja Danguolė Varnienė. Tuo metu ir man teko ne kartą „Dainavos“ šokio mokytojų kursuose pristatyti Pasaulio lietuvių dainų švenčių Šokių dienos repertuarą, supažindinti su sceninio šokio pagrindų sistema, šokio aprašymo technika, nagrinėti šokio raidos skirtumus išeivijoje ir Lietuvoje. Glaudesniam bendradarbiavimui su mokytojais buvo pradėtas leisti žiniaraštis, kurį redagavo G. Breichmanienė.

Išvados

1. Išeivijos lietuvių šokio raidą galima skirstyti į dvi dalis. Pirmoji apima lietuviško šokio ištakas Šiaurės Amerikoje, kai 1925 m. pirmieji lietuviški šokiai buvo užfiksuoti lietuvių išeivių statytose operose, chorų pasirodymuose. Pirmosios ir antrosios bangos emigrantai, nepatyrę tautinių šokių atgimimo laikotarpio Lietuvoje, iš senesnių žmonių prisiminimų žinojo tik lietuviškų šokių pavadinimus, todėl to meto išeivijos šokių repertuaras nėra gausus. Šio periodo tautinių šokių veiklą pagyvino ir praturtino tik M. Baronaitės atvykimas iš Lietuvos.

2. Antrasis lietuvių išeivijos šokio raidos periodas apima laikotarpį nuo 1944 m., kai trečiosios emigracijos bangos, patyrusios tautinio atgimimo įtaką Lietuvoje, išeiviai įsiliejo į lietuviškas šeštadienines mokyklas ir telkė lietuviškų šokių sambūrius, žymiai praplėtusius išeivijos tautinių šokių repertuarą. Dauguma tautinio šokio puoselėtojų buvo mokytojai, šokio žinių įgavę pradinių klasių, fizinio lavinimo mokytojų kursuose, mokę šokti vaikus Lietuvos mokyklose.

3. Lietuvių tautinių šokių institutas (LTŠI) yra svarbi kultūrinė institucija, kurios tikslas – išeivijoje tirti ir skleisti lietuvių tautinius šokius, propaguoti su jais susijusius papročius, žaidimus, tautosaką, liaudies muziką, tautinius drabužius, taip skatinant išeivijos lietuvių tautinį tapatumą. Daugiausia dėmesio LTŠI skiria tautinių šokių šventėms, parenka meno vadovą ir tvirtina repertuarą. Vienas iš svarbesnių LTŠI uždavinių – rengti kasmetinius šokių mokytojų kursus, kuriuose tobulinasi tautinių šokių mokytojai.

Literatūra

- Dumčiūtė-Breichmanienė, G. (1996). *Mylėjom Lietuvą iš tolo...* [atsiminimai]. Vilnius: Lietuvos liaudies kultūros centras.
- Dumčiūtė-Breichmanienė, G. (2006). *Suk, suk ratelį... : išeivijos lietuvių tautinių šokių šventės*. Hamilton, Ontario.
- Iš tautinių šokių praeities* (1963). Antroji JAV ir Kanados lietuvių tautinių šokių šventė. Čikaga.
- Jakštaitis, J. (1990). Lietuviai užsienyje. *Lietuva: Lietuvių enciklopedija*: penkioliktas tomas. Vilnius: Lietuvos enciklopedijų redakcija, p. 422.

- Lietuvių tautinių šokių instituto statutas.* (1993).
- Matulaitienė, J. (1996). Lietuvių tautinių šokių institutas. In: *Dešimtoji lietuvių tautinių šokių šventė.* Chicago, Illinois.
- Martišauskienė, E. (2012). Tautinio tapatumo žadinimas – pedagogo misijos šerdis (metodologinis aspektas). *Pedagogika*, t. 108, p. 64–70.
- Poškaitis, K. (1985). *Lietuvių šokio kelias į sceną.* Vilnius: LLKC.
- Rinkūnas, A. (1968). Lietuvos keliu. *III tautinių šokių šventė.* Chikago, Illinois.
- Šeštoji tautinių šokių šventė. (1980). Chikago, Illinois.
- Taljūnaitė, M., Labanauskas, L. (2009). *Lietuviai svetur: tautinio tapatumo išsaugojimas.* Vilnius: Socialinių tyrimų institutas.
- Tėviškės žiburiai.* (1996). Nr. 26 (2417) birželis 25 d.
- Vaičiūnienė, L. (1957). Mūsų tautinių šokių istoriniai bruožai. In *Tautinių šokių šventės vadovas.* Chicago.
- Vaičiūnienė, J. (1969). *Tautinių šokių švenčių takais. Chikagos lietuvių literatūros draugijos leidinys*, 9.
- XI Lietuvių tautinių šokių šventės metraštis* (2000). Torontas.
- XIV lietuvių tautinių šokių šventė* (2012). Bostonas.

Fostering of National Identity in Emigration Through Lithuanian Folk Dance

Laimutė Kisieliienė

Lithuanian University of Educational Sciences, Faculty of Education, Department of Arts Education, Studentų St. 39, LT-08106 Vilnius, Lithuania, laimakis@yahoo.com

Summary

The article analyses the Lithuanian folk dance as a means of national identity fostering in Lithuanian diaspora in North America. National identity maintenance especially in emigration is topical problem which started with the first wave of emigrants into US after the First World War. The evolution of Lithuanian folk dance in North America can be divided into two parts. The first period involves Lithuanian dance origins in North America, where in 1925 the first Lithuanian dances were captured in Lithuanian operas and choral performances. The first and second waves of emigrants didn't have chance to experience folk dance revival period in Lithuania, so they tried to dance dances which they knew from their parents and grandparents. Therefore dance repertoire was not abundant. During this period national dance activities were enlivened and enriched only by M. Baronaitės arrival from Lithuania seeking to maintain national identity and to expand dance repertoire.

The second Lithuanian folk dance development period in North America covers the period from 1944, when the third wave of emigrants, who has experienced national revival in Lithuania, joined the Saturday schools and established Lithuanian dance ensembles which expanded Lithuanian folk dance repertoire in North America. Most of the national dance up holders were teachers, who acquired dance knowledge in primary school physical education teacher courses or by teaching children dance at Lithuanian schools.

Lithuanian Folk Dance Institute (LFDI) is an important cultural institution, which aims to explore and spread Lithuanian folk dances, to promote the related customs, games, folklore, folk music and costumes hereby encouraging Lithuanian national identity. The focus of LFDI is appointed to organization of folk dance festivals, selection of artistic director and program approval. One of the major challenges of LFDI is to hold annual dance teacher seminars, which seek to improve folk dance teachers' competences.

Keywords: *Lithuanian folk dance, emigration, Lithuanian Institute of National Dance.*

Įteikta / Received 2014-02-06
Priimta / Accepted 2014-06-20